

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Bakalářská práce

Tabuizovaná témata v románech Iana McEwana

Taboo Questions in Ian McEwan's Novels

Vypracovala: Jitka Fixová
Vedoucí práce: Mgr. Alice Sukdolová Ph.D.
České Budějovice 2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

Acknowledgement

I would like to thank Mgr. Alice Sukdlová, Ph.D. for her valuable advice, support and confidence in my skills.

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Alici Sukdlové, Ph.D. za její cenné rady, podporu a důvěru v mé schopnosti.

Abstract

The thesis is aimed to discuss the topic of social and erotic taboo - which Ian McEwan often focuses on in his novels. One part of the thesis will also be analyze moral dilemmas with which are main characters confronted in the novel *Amsterdam* (euthanasia, murder of a friend, funeral rituals, testimony of crime, accusation of a crime, selfishness, career, academic activities, academic work, personal achievement) and erotic taboo in the world of children (*First Love, Last Rites*). The thesis comes out of interpretations of primary texts listed in bibliography and from literary studies on the topic.

Anotace

Práce se bude snažit otevřít tematiku společenských a erotických tabu, na která se Ian McEwan nejčastěji zaměřuje ve svých románech. Součástí práce bude i analýza morálních dilemat, před něž autor staví své hrdiny v románu *Amsterdam* (eutanázie, vražda přítele, pohřební rituály, svědectví o zločinu, obvinění ze zločinu, sobectví, kariéra, vědecká činnost, akademická práce, osobní úspěch) a erotická tabu v dětském světě (*First Love, Last Rites*). Práce vychází z interpretace primárních textů uvedených v seznamu literatury a z literárních studií na dané téma.

Obsah

1	Úvod	6
2	Ian McEwan	7
3	First Love, Last Rites	10
3.1	Homemade	12
3.1.1	Incestové tabu	12
3.1.2	Znásilnění	12
3.1.3	Krádež	13
3.2	Butterflies	14
3.2.1	Pedofilie	14
3.2.2	Pedosexuál	14
3.2.3	Psychopatie	14
3.2.4	Obsah	14
3.2.5	Vražda	16
3.3	Conversation with a Cupboard Man	17
3.3.1	Tyranizování	17
3.3.2	Generalizovaná úzkostná porucha	17
3.3.3	Zanedbávání dítěte	17
3.3.4	Šikana	17
3.3.5	Obsah	17
3.4	Shrnutí	21
4	In Between the Sheets	22
4.1	Dead As They Come	24
4.1.1	Agalmatofilie	24
4.1.2	Vražda	24
4.1.3	Incestové tabu	24
4.1.4	Obsah	24
4.2	Pornography	27
4.2.1	Nevěra	27
4.2.2	Kastrace	27
4.2.3	Kapavka	27
4.2.4	Pornografie	27
4.2.5	Obsah	27
4.3	In Between the Sheets	30
4.3.1	Lidská práva	30
4.3.2	Homosexualita	30
4.3.3	Obsah	30
4.4	Shrnutí	32
5	Amsterdam	33
5.1.1	Eutanazie a asistovaná sebevražda	34
5.1.2	Transvestitismus	36
5.1.3	Morální dilema	38
5.2	Shrnutí	39
6	Závěr	40
7	Bibliografie	42
7.1	Primární literatura	42
7.2	Sekundární literatura	42
7.3	Internetové zdroje	43

1 Úvod

Britská literatura 2. poloviny 20. století zažila literární revoluci. Noví autoři, kteří se objevují na anglické scéně, mají snahu literaturu nejen oživit, ale podle amerického modelu do ní zařadit i problémy každé společnosti, o kterých se nahlas raději nemluví. Snaží se čtenáře šokovat a zkoušet, co vydrží. Anglická společnost se bouří, ale i přes to se autoři jako Martin Amis, Kazuo Ishiguro, Graham Swift nebo Ian McEwan stávají čtenými a dnes všeobecně váženými spisovateli.

Právě Ian McEwan mezi ostatními spisovateli vyniká. Nejen tím, že je pravděpodobně mimo Spojené království nejznámější, ale i způsobem, jakým tvoří a tématy o kterých píše. Patří mezi nejvýraznější spisovatele současnosti. Jeho knihy jsou překládány do desítek jazyků a po celém světě se prodalo několik milionů výtisků.

Práce se zaměřuje na McEwanova raná díla *First Love, Last Rites* (kapitola 3), *In Between the Sheets* (kapitola 4) a novelu vniklou na konci milénia *Amsterdam* (kapitola 5). Každé dílo je rozděleno na jednotlivé kapitoly podle tabuizovaných témat, které se v něm vyskytují. Jednotlivá tabu se mezi knihami prolínají a zároveň ukazují, jak se společnost během let měnila.

2 Ian McEwan

Ian Russell McEwan se narodil 21. června 1948 v britském Aldershotu. Vyrůstal na vojenských základnách - například v Libyi, Německu nebo Singapuru – jeho otec byl majorem britské armády během Studené války a rodina se stěhovala podle toho, kde otec zrovna pracoval. McEwanova matka měla dvě děti z předchozího manželství¹, ale McEwan se považuje za jedináčka, protože vyrůstal sám. (Child, 2005)

V dnešní době by McEwanův otec byl považován za alkoholika. Opilý míval násilnické sklony a jen díky McEwanově matce, která svého syna bránila, se McEwan nestal jeho obětí. Ironií je, že spisovatelova matka trpěla vaskulární demencí – stejnou nemocí trpí Briony, hlavní postava McEwanovy knihy *The Atonement*.

V roce 1959 byl McEwan poslán z Libye zpátky do Anglie. Woolverstone Hall Boarding School navštěvoval až do roku 1966, kdy nastoupil na University of Sussex. Zde se poprvé projevila jeho touha stát se spisovatelem.² V roce 1970 získal titul z Anglické literatury. Po absolvování univerzity se stal jedním z prvních studentů MA Creative Writing course na University of East Anglia. Kurz kreativního psaní založil Malcolm Bradbury, díky kterému McEwan poprvé publikoval své povídky z knih *First Love, Last Rites* a *In Between the Sheets*. (Matthews, 2002)

Následně strávil rok v Afganistánu a po návratu do Anglie se oženil s Penny Allen. Měli spolu dvě děti, manželství ale nevydrželo příliš dlouho a McEwan se oženil podruhé – s editorkou deníku Guardian – Annalenou McAfee. Jeho první manželce soud kvůli špatnému psychickému stavu odebral oba syny a nařídil, aby je vychovával McEwan. Ta to nemohla unést a v roce 1999 utekla do Francie a unesla s sebou jejich tehdy třináctiletého syna. Když jeho první ženu Penny Allen nachází policie, znovu se koná soud

¹ McEwanův nejstarší nevlastní bratr Ernest Wort byl zabit v roce 1944 ve druhé světové válce.

² Nejprve psal například hry pro rádio, divadelní scénáře a televizní scénky.

a Allen má nařizeno okamžitě se vrátit do Anglie a syna neprodleně odevzdat do otcovy péče.³ (Biography of Ian McEwan)

V roce 2002 čeká McEwana další životní milník. Zjišťuje, že má dalšího staršího bratra Davida Sharpa⁴. Ten byl v roce 1942, během druhé světové války, dán adopci⁵. Narodil se v době, kdy McEwanovy rodiče ještě nebyli sezdáni – naopak McEwanova matka byla provdána za jiného muže⁶. Davidovi bylo řečeno, že ho adoptovali ve věku čtrnácti let přes inzerát. Když Stuartovy rodiče zemřeli, obrátil se na Salvation Army's Family Tracing Service. Tam mu dali adresu na jeho nevlastní sourozence. Poté se s nimi setkal, se seznámil se i se svojí biologickou matkou, která trpěla Alzheimerovou chorobou v pokročilém stádiu. Až když potkal sestru své matky, dozvěděl se, že měl stejného otce jako Ian McEwan. (Payne, 2007)

„My mother swore my aunt to secrecy on the way home from the station and she had never breathed a word,” said Mr Sharp, now 64, who lives in Wallingford, Oxon. “She felt guilty for telling me and betraying the trust, and also for conspiring against me.”(David Sharp)

Teprve když se bratři sešli, zjistil Sharp, jak je McEwan slavný spisovatel.

McEwan přijal bratra s otevřenou náručí a dodnes se snaží dohnat roky, kdy jim byl kontakt spolu odepřen. (Payne, 2007)

³ Až ironicky se to podobá zápletce McEwanovy knihy *The Child in Time*. Rozdílné jsou ale konce, v knize se unesená holčička nikdy nenajde. McEwanův syn je v pořádku vrácen domu.

⁴ David Sharp je povoláním zedník.

⁵ Matka zveřejnila inzerát, jestli někdo nemá zájem o opuštěného měsíčního chlapečka. Přihlásil se bezdětný pár Rose a Percy Sharpovi. McEwanova matka o svém činu informovala pouze svojí sestru. Chlapce pojmenovala Stuart. Její manžel a dvě děti, které měla před McEwanovým narozením, o jeho existenci nevěděli.

⁶ Během doby, kdy byl její manžel aktivně ve službě, zažila aférku s Davidem McEwanem.

McEwan je znám pro své ateistické názory – sám se k ateismu hrdě hlásí, což není v konzervativní Británii příliš obvyklé.⁷ Je ekologickým aktivistou bojujícím proti globálnímu oteplování. Téma globálního oteplování se objevilo například v jeho knize *Solar*. Dále je pravidelným přispěvatelem *Guardianu*.

Od počátku své literární kariéry posbíral již mnoho cen za literaturu a od roku 1984 je členem Royal Society of Literature. (Child, 2005)

⁷ Často dává najevo své názory ohledně náboženství – v jednom z rozhovorů uvedl, že nechápe fundamentalistické víry v dalším, že nesouhlasí s americkou politikou, která je zaměřená proti muslimským zemím. Ač je proti terorismu při svém dětství v Libyi prý nezažil jedinou věc, na kterou by měl špatné vzpomínky.

3 First Love, Last Rites

Sbírka povídek *First Love, Last Rites* je první oficiálně vydaná McEwanova kniha. Tento soubor osmi povídek vyšel poprvé jako komplet v roce 1975.⁸ Povídky byly pro čtenáře i kritiku lehce zapamatovatelné - kvůli tématům, které McEwan zvolil (Mewshaw, 1975). Náměty byly a stále jsou poměrně šokující a obsahově se sbírka dá přirovnat pouze k McEwanovým prvním třem knihám.⁹, od děl pozdějších se tematicky liší. Shodným prvkem stále zůstává styl a jazyk, kterým McEwan píše. Již od vydání byl McEwan považován za nadějného spisovatele, který podle kritiků v budoucnu neměl zapadnout¹⁰, což se během let potvrdilo.¹¹

V době, kdy kniha vyšla, byla britská literatura podle McEwanových slov nudná a škrobená. Navíc Británie v 70. letech zaznamenala společenský převrat. V konzervativním Spojeném království se začalo více mluvit o tabuizovaných tématech. (Hilský, 1992)

„The American novel seemed so vibrant compared to its English counterpart at the time. Such ambition and power and barely concealed craziness. I tried to respond to this crazed quality in my own small way, and write against what I saw as the prevailing grayness of English style and subject matter. I looked for extreme situations, deranged narrators, obscenity, and shock—and to set these elements within a careful or disciplined prose. I wrote most of First Love, Last Rites that year.“ (McEwan, interview pro The Paris Review)

„I always thought that being a novelist was to embrace a mental freedom. That’s probably why those stories were so

⁸ Povídky byly samostatně vydávány již od roku 1972 v *New American Review* díky editorovi Tedu Solotaroffovi.

⁹ In *Between the Sheets* (1978), *The Cement Garden* (1978)

¹⁰ Tuto domněnku vyslovil i prof. Martin Hilský v knize *Současný britský román* (1992).

¹¹ Kniha sama autora představila jako hvězdu, která dovede pracovat s jazykem a má i svůj vlastní literární styl (Mewshaw 1975).

wierd and dark, because I thought I Had the freedom to do that, so I was taken aback by the reaction to them.“ (McEwan, 2012 pro interview v The Scotman)

McEwan dostal po vydání šokující sbírky *First Love, Last Rites* přezdívku McAbre.¹²

„It was fun at the time. These days it has its occasional drawbacks, this Ian McAbre thing. Sometimes I think I’ll never quite escape my early reputation.“ (McEwan, interview pro The Paris Review)

Hlavními náměty knihy jsou například přechod mezi dětstvím a dospělostí, sexuální úchytky či dospívání jako takové. McEwan volil do knihy postavy dětí, většinou bezjmenných.¹³ Povídky *Solid Geometry*¹⁴, *Homemade*, *Last Day of Summer*, *Butterflies*, *Conversation with a Cupboard Man a First Love, Last Rites* jsou napsány v první osobě. Vypravěčem je většinou postava s určitou poruchou a povídka je vyprávěna z jeho perspektivy. To dává čtenáři pocit, že se dopouští voyeurství. Nahlíží na událost a při tom má možnost číst myšlenky vypravěče – autor zprostředkovává čtenáři nejen přímý zážitek, ale také ho stupňuje.

Pro svoji práci jsem si vybrala rozbor tabuizovaných témat v povídkách *Homemade*, *Conversation with a Cupboard Man a Butterflies*, které považuji za nejvýraznější a nejvíce šokující z celé sbírky.

¹² Někdy zmiňován jako McMacabre

¹³ Při otázce, proč volil do role hlavních postav dětské hrdiny, McEwan řekl, že v době, kdy povídky vznikaly, byl sám spíše dítětem než dospělým a snadněji se mu tak popisovalo to, k čemu byl věkově blíží, navíc u dětí nemusel popisovat partnerské vztahy. (Begley)

¹⁴ Na motivy povídky *Solid Geometry* byl natočen film s názvem *First Love, Last Rites* (1997)

3.1 Homemade

3.1.1 Incestové tabu

Zákaz sexuálních vztahů mezi pokrevně příbuznými, který se vyskytuje téměř u všech kultur (Weiss, 2005)

3.1.2 Znásilnění

Druhá povídka z knihy *First Love, Last Rites* popisuje, jak křehký je pro dítě začátek jeho sexuálního života. Hlavní postava vzhlíží ke svému nejlepšímu příteli Raymondovi, který je dle svých slov zkušenější, vyzrálejší a hlavně starší. Raymond se sám postaví do role průvodce sexuálním životem mladšího kamaráda. Nejprve začne s tím, že svého přítele naučí masturbovat a po nějaké době ho začne tlačit do toho, aby přišel o panictví. Hlavní hrdina, které není v povídce pojmenován, si myslí, že díky svému příteli dosáhl předčasné sexuální dospělosti. Přesto se tohoto tématu již delší dobu obával, ale postupně podléhá tlaku, který vytváří Raymond a souhlasí, že o panictví přijde co nejdříve. Společně se dohodnou, že pro to bude nejlepší Lulu Smithová, v knize popisována jako dívka, která se vyspí s každým chlapcem a za šilink se svléká. 14ti-letý chlapec nicméně neví, co všechno si má pod pohlavním stykem představit, a přízrak této události nemůže dostat z hlavy. Jelikož je Lulu zkušenější, má strach, aby se před ní nezesměšnil. Proto se rozhodne den před údajně domluvenou schůzkou s Lulu, že nejlepší řešení bude, když se na to připraví. Jeho příprava spočívá v tom, že si chce sex vyzkoušet „nanečisto“ a to s vlastní, mladší sestrou, Connie.

...And armed with this comfortably gained knowledge I could face the awesome Lulu with zeal and abandon, the whole terrifying ordeal would pale into insignificance, and who knows, perhaps I could lay her out there and then, halfway through the peepshow. (McEwan ebook First Love, Last Rites, 63)

Tu má za úkol večer pohlídat, protože se rodiče vypraví na chrtí závody. Rozhodne se, že s Connie bude hrát její oblíbenou hru na rodiče. Díky této hře se dostanou

do jeho postele a Connie je přemluvena, aby vyzkoušeli to, co dělají táta s mámou. Ta to nejprve odmítá, ale když vidí svého bratra, který sedí po neúspěšném pokusu, skleslý na posteli, zželí se jí ho a sama mu ukáže, jak má akt provádět. Chlapec v té chvíli nemyslí na to, že právě souloží se svou vlastní sestrou. Je tak zaneprázdněn myšlenkou, že přišel o panictví a přeje si jedině – aby ho v té situaci viděli všichni přátelé a mohli mu poblahopřát, že už není panic. A tak se nejprve v tomto směru ostýchavý chlapec dopustí nejenom incestu, ale i znásilnění. O to je to horší, že Connie je výrazně mladší než on. Potvrdilo to tvrzení, že lidé jsou schopni následovat myšlenky svých vzorů – v tomto případě myšlenky Raymonda. Raymond ho sice nenabádal, aby se vyspal s vlastní sestrou a dopustil se incestu, ale tlačil ho do sexuálního styku s Lulou, na který chlapec očividně nebyl připraven. Kvůli tomu, že znásilnil svojí sestru, zapříčinil, že předčasně sexuálně dospěla i ona, ve své nevinosti netušící co dělá. Impulsivní chování a nedomýšlení důsledků jsou jedním ze znaků teenagerovského chování a dovedením do krajní situace s ironickým podtextem vznikla povídka *Homemade*¹⁵. Poukazuje na to, jak snadno jsou děti v adolescentním věku ovlivnitelní společností a že od ostatních nepřebírají pouze věci a zkušenosti kladné, ale i zkušenosti záporné. Další, co je z povídky patrné, je, že chlapec byl v oblasti mezilidských a sexuálních vztahů naprosto neinformovaný.^{16 17}

3.1.3 Krádež

Pro mnohé lidi je krádež morálním tabu, ne tak pro hlavní postavu povídky a jeho přítele Raymonda. V krádežích vidí snadný zisk peněz a ve svých názorech opovrhuje a vysmívá se lidem, kteří se k penězům dostávají poctivou cestou.

In fact I was richer than any of my many uncles or my poor overworked father or anyone else I knew in my family..(McEwan ebook First Love, Last Rites, 55)

¹⁵ McEwan na téma incestu mezi sestrou a bratrem v té povídce prohlásil - „*It was intended as a parody of a Henry Miller narrator whose sexual boasting would extend in single sentences across whole paragraphs. It was also a genuflection in the direction of Roth's Portnoy.*“

¹⁶ Určitá narážka na konzervativní Británii

¹⁷ Tento motiv autor použil následně v roce 1978 v románu *The Cement Garden*

Zde opět hlavní postava nedomýšlí dopad svých činů a je nadšená, jak se jim daří klamat lidi. V náznamech najdeme odkaz na žebříček hodnot, který je u každého jedince jiný a na morální zásady rozdělující společnost. Absencí morálních hodnot se Raymond a chlapec staví nad pracující část společnosti a nedokážou zpracovat, proč se lidé dřou, když ke spoustě věcí se lze dostat snadno a rychle bez větší námahy. Rychlé občerstvení, ve kterém utrácejí své kradené peníze, je plné mužů a žen, pro které krádeže nejsou žádným morálním tabu. Chlapci odkoukali svůj způsob života právě od nich.

3.2 Butterflies

3.2.1 Pedofílie

- Náklonnost (zpravidla s erotickým rozměrem) vůči nedospělým chlapcům nebo dívkám, která se zpravidla projevuje citovou náklonností, potřebou citově významných vztahů k dětem, schopnosti se do nich zamilovat, touhou po fyzické blízkosti nebo orgasmických aktivit ve vztahu k nim. (Weiss, 2005)

3.2.2 Pedosexuál

- Člověk se sexuální náklonností vůči nedospělým chlapcům nebo dívkám, nemající k objektům své sexuální touhy hlubší citový vztah. (Weiss, 2005)

3.2.3 Psychopatie

- Duševní porucha, nemoc nebo úchylka. (Weiss, 2005)

3.2.4 Obsah

Hlavní postava povídky *Butterflies* je, jako v předchozí povídce, opět bezejmenná. Je jí muž neurčitého věku. Z jeho popisu vyplývá, že je pravděpodobně dostatečně bohatý na to, aby nemusel pracovat, a ve svém volném čase se raději potlouká po městě. Jednou se k němu při toulání městem připojí malá dívka, jménem Jane. Muži je to příjemné a tak mu nevádí, že se k němu dívka přidala. Nejprve jí koupí panenku a následně dívku nechá, aby jim oběma koupila za jeho peníze zmrzlinu. Jeho kroky vedou ke stezce vedoucí kolem říčního kanálu a starého skladiště. Říční kanál je naplněn špinavou vodou, vypuštěnou z okolních továren. Malá Jane má od rodičů zakázáno

chodit kolem tohoto kanálu. Nejspíše i proto, že stezka, dlouhá kolem 2 km, bývá téměř vždy liduprázdná a dívka by také mohla do kanálu spadnout a utopit se. Muž jí však naláká – když s ním půjde na procházku kolem kanálu, uvidí při tom motýly všech barev a lodě, plující po kanálu. Dívka souhlasí pod podmínkou, že nepoví svým rodičům, že po stezce vinoucí se kolem kanálu šla. Od zmrzliny, kterou jedla před chvílí, má špinavou pusku a to je první šance pro muže, jak se dívky dotknout.

I wetted the forefinger of the other hand, the way I had seen parents do it, and ran it round her lips. I had never touched another person's lips before, nor had I experienced this kind of pleasure. (McEwan ebook First Love, Last Rites, 146)

Z této věty se čtenář dozvídá, že je to pro muže nejspíš první zkušenost a možnost dotknout se jiné osoby. McEwan nutí čtenáře myslet si, že je muž osamělý a díky tomu, že se dívky dotýká a naopak, že se dívka dotýká jeho, se cítí zranitelný (Mewshaw 1975). Následně, když Jane muž vyzdvihne do vzduchu a jí se shrnou šaty, projede jím další vzrušení. Po chvíli začne být holčičce divné, že kolem kanálu nerostou rostliny a domyslí si, že kde nejsou rostliny, nemůžou být ani motýli.

*„There have to be flowers,' she explained, 'for the butterflies.“
(McEwan ebook First Love, Last Rites, 150)*

Muž jí však pobídne k další cestě, s tím, že žijí až u vzdálenější části stezky. Dívka se cestou bojí prostředí kanálu a drží se mužovy ruky. Ten cestou přemýšlí, jak by se jí mohl dotýkat, aby se nevylekala. Na konci stezky si muž rozepne kalhoty a poručí dívce, aby se dotýkala jeho penisu. Ta už v té době brečí a chce zpátky k matce, nakonec je k tomu ale donucena a po mužově ejakulaci od něj rychle utíká.

Že má muž pedofilní sklony, vyjde najevo, když dívku začne nutit, aby s ním šla opuštěnou stezkou kolem kanálu, naláká jí na pestrobarevné motýly a lodě, které dívka však

nikdy neuvidí. Dalším impulzem, který rozvíří mužovi představy, je, když se má možnost dotknout dívčího obličeje a vidí její kalhotky. V té době už má dávno rozmyšleno, co se stane na konci kanálu. Podle jeho věty, že nikdy neměl možnost se dotýkat něčích rtů, můžeme zpochybnit i mužův věk. Je to opravdu muž nebo pouze dosud nevyzrálý chlapec? Autor opět čtenáře nabádá, aby přemýšlel o tom, že muž po tomto činu zůstane znovu osamělý a že bude po celý svůj život. (Mewshaw, 1975)

3.2.5 Vražda

Děvče utíká od muže pryč, ten si mezitím umyje ruce a vydá se za ní. Dívka se ale lekne, co by se mohlo stát, začne utíkat, nejspíše jí podjede noha a spadne. Když k ní muž dojde, dívka je očividně v bezvědomí a jelikož muž nemá potřebu se jí dotýkat, nechá ji sklouznout do kanálu. Povídka je vyprávěná retrospektivně, takže již na začátku víme, že muž nemá žádné výčitky svědomí a chytře a s chladnou hlavou sehraje na policii divadlo, že viděl dívku do kanálu spadnout a jelikož neumí plavat, spěchal raději pro strážníka. Dívku následně identifikuje v márnici a souhlasí s tím, že si promluví s Janinými rodiči. Toto chování naznačuje, že muž má nejenom pedofilní sklony, ale že je nejspíš i psychopat. Čin sice nebyl plánovaný, ale způsob, jak snadno přišel na výmluvu, proč dívka leží utopená v kanále, byl velmi rychlý, bezcitný a je dost možné, že si tento scénář muž na svých procházkách kolem kanálu přehrával v hlavě už dříve.¹⁸

Název povídky *Butterflies* je další metaforou, na kterou lákají pedofilní jedinci děti. Ty jsou upozorňovány, ať nechodí s cizími lidmi, kteří jim nabízejí bonbony a jiné sladkosti, kdo je ale upozorní na to, aby se nechodily dívat na motýly? Dívka z této povídky je chytrá, když přemýšlí o spojení rostliny s motýlem, je však stále naivní a důvěřivá, proto pokračuje v cestě, která už zpátky nevede.

¹⁸ Podobné téma se objevuje v nejznámější románu Johna Fowlese *The Collector*. Hlavní postava románů *The Collector* se zabývá sbíráním motýlů – podobnost s názvem povídky *Butterflies*. Dalším společným prvkem je únos děvčete a psychické poruchy hlavních postav.

3.3 Conversation with a Cupboard Man

3.3.1 Tyranizování

- Krutost, ubližování, šikanování. Týrané děti mají odchylky v chování. (Hort, 2000)

3.3.2 Generalizovaná úzkostná porucha

- Většinou přetrvává jen do mladšího školního věku, vlivem konfliktů či traumatických zážitků se úzkost patologicky stupňuje, děti trpící poruchou žijí v napětí a mívají somatické potíže jako bolesti hlavy, bušení srdce či dechové potíže. (Říčan, 1995)

3.3.3 Zanedbávání dítěte

- Je vystavěno pasivní formě citového, psychického a fyzického týrání. Jde zejména o otázky hygieny, výživy, porozumění a stimulace. (Hort, 2000)

3.3.4 Šikana

- Příkoří, zlomyslnost, týrání slabších jedinců. Může být psychického i fyzického rázu. (Hort, 2000)

3.3.5 Obsah

Další bezejmenná postava McEwanovy knihy je hlavní hrdina *povídky Conversation with a Cupboard Man*. Hrdina vyrůstal s matkou, která tak „milovala děti“, že odmítla nechat svého syna vyrůst. Do sedmnácti let s ním zacházela jako s batoletem, nenaučila ho správně jíst, ani mluvit. Dopustila se tím narušení vývoje synovy osobnosti. I když byl větší než matka, vyrobila mu sedací stoličku a koupila z nemocničního výprodeje postel se stahovací sítí.

She didn't like it when I got too big for my cot so she went out and bought a crib bed from a hospital auction. (McEwan ebook First Love, Last Rites, 159)

Při popisu své matky používá hlavní hrdina slova, že byla šílená, ale zároveň přiznává, že ho ani nenapadlo od ní utíkat. Svět mimo domov neznal a matka mu poskytovala všechno, co potřeboval. To vše trvalo do té doby, než potkala muže. Začala se stydět za svého ve vývoji opožděného syna a snažila se, aby dospěl ze dne na den. Poté, co se za muže provdala, a syn pochopil, že už matku nebude mít jen sám pro sebe a dostával záchvaty, ho společně odložili do ústavu. V ústavu se naučil alespoň část věcí, které měl ve svém věku zvládat, a díky řediteli pronikl do hudební a výtvarné nauky. Když při malování ztvárnil svou matku, namaluje jí výraznou pusu – zvýrazněná místa v malbě a kresbě se v arteterapii diagnostikují jako části těl, popřípadě věci, které autora kresby či malby traumatizují. Matčiny rty zde nejspíš představují trauma z polibků a z věcí, které matka řekla. Po odchodu z ústavu jedenadvacetiletý muž dostane práci v kuchyni luxusní restaurace jako umývač nádobí. Kuchyň je v naprostém kontrastu s luxusní restaurací, je špinavá a lidé v ní jsou také morálně zkažení. Zde se též stává obětí šikany. Té se na něm dopouští šéfkuchař. Slovně ho uráží a obírá ho o peníze z výplaty. Při jednom z incidentů muž šéfkuchaře slovně urazí a ten ho pod záminkou, že je špinavá trouba, do trouby zavře a drží ho tam následujících pět hodin. Druhý den se situace opakuje s jediným rozdílem – šéfkuchař zapne troubu na nejnižší stupeň a nechá tam muže opékat.

*Then it started to get hot. I couldn't believe it at first, I thought I was imagining things. Pusface had turned on the oven at its lowest marking. It soon got too hot to sit down and I had to crouch. I could feel it burning through my shoes, it was burning my face and up my nostrils.*¹⁹ (McEwan ebook *First Love, Last Rites*, 173)

Po tomto incidentu skončí muž s popálenými chodidly a zády. Do práce dojde taxíkem, odpracuje půlku směny a pak „omylem“ vylije šéfkuchaři do klína rozpálený omastek. Ze zdravotních důvodů ve své práci skončí a začne se mu stýskat po matčině

¹⁹ V tomto momentě autor „mučí“ čtenáře stejně jako vypravěče, který se stal obětí zločinu

péči. Ta se ale mezitím stihla odstěhovat z domu, kde vyrůstal, a nenechala po sobě žádnou adresu, kde by ji mohl hledat. Muž si uvědomuje, že se mu vlastně líbilo být zavřený v troubě, líbilo se mu být zase bezmocný. Pro velký svět za okny bytu si nepříjde připravený a touží vrátit se zpět do doby, kde o něj bylo pečováno, a neuměl nic jiného, než to, co umí batole. Matčin přístup k jeho výchově a k učení nových věcí zanechal na muži stopy. Většinu svého života prožil jako nemohoucí dítě a cítil se tak bezpečně. Matka se zde dopustila hrubého přestupku, proto je zarážející, že když dala syna do ústavu, neobvinili ji z hrubého zanedbání péče. Dospělý chlapec nebyl retardovaný natolik, aby se nemohl naučit klasickým návykům odpovídajícím patřičnému věku. Tímto činem matka ze svého syna udělala člověka, který nikdy osobnostně nevyzraje a nikdy nebude schopen se úplně zapojit do společnosti. Muž popisuje matku jako šílenou a možná není daleko od pravdy. Člověk schopen racionálního a logického uvažování neodepře svému dítěti možnost vyrůst. Matka se před svým přítelem nestydí za to, co svému synovi provedla, ale za to, jaký syn je. Vůbec si neuvědomuje, že syn je zaostalý jenom díky ní. Proto jakmile jí jeho chování začne být na obtíž, mohlo by to snížit její vlastní společenský status a vynést notnou dávku posměchu, syna se rychle zřekne. Úplně a bez výčitek svědomí se mu vytratí ze života a tím, že se odstěhuje z původního místa, kde syna vychovávala, mu dá najevo, že už si nepřeje jejich životy jakkoliv ztotožňovat.²⁰ Je tedy možné, že matka trpěla nějakou mentální či psychickou poruchou, kterou projektovala do svého dítěte.

Jakožto společensky slabší jedinec přijímá hlavní hrdina práci, kde se jeho spolupracovníci a nadřízení museli dozvědět, že k nim přišel z ústavu. Šéfkuchař mu proto začne dávat zřetelně najevo svojí nadřazenost. Nejprve ho šikanuje a poté fyzicky týrá, opět jako kdyby byl bez svědomí. Muž má kolem sebe v životě další krutou osobu, se kterou se však vypořádá stejnou měrou, jako se šéfkuchař vypořádal s ním. Na ukázkou, že nestojí na lidském žebříčku o mnoho níž než šéfkuchař, ho vážně popálí. A přece

²⁰ Ve Fitzgeraldově povídce *The Strange Case of Benjamin Button* se setkáváme s podobným tématem odvržení člověka kvůli obavám z odsouzení společností. Dítě, které se narodí jako stařec, není ve svém „raném“ a „pozdním“ věku přijímáno vlastní rodinou. Rodina má snahu ho utajit, aby se o něm nemluvílo.

čtenáři budou považovat za oběť hlavního hrdinu a ne jeho tyranizujícího nadřízeného, který stráví devět měsíců v nemocnici.²¹

Po tomto incidentu muž přestane pracovat a zůstane doma. Jelikož nemá peníze, rozprodá zařízení bytu a poté se dostane ke krádežím. Nejprve skončí s podmínkou, poté ve vězení, kam se toužil dostat. Místo totiž přesně odpovídá jeho představám – je tam izolovaný od ostatních, žije v malé cele, znamenající pro něj celou velikost světa. Jako bonus zde dostává stravu. Zůstane tam tři měsíce, než ho propustí. Tři měsíce znamenající pro něj nešťastnější období, od doby, kdy ho matka odložila. Ředitel vězení mu našel práci v továrně na plechovky, ale muž se nedokázal srovnat se životem venku.

„Ever since that oven, I want to be contained. I want to be small.“ (McEwan ebook First Love, Last Rites, 185)

Každou volnou chvíli tráví zavřený ve skříni a sní o tom, že je opět malé dítě, matka ho vozí v kočárku, krmí ho a bude ho chtít.

„I want to be one year old again. But it won't happen. I know it won't.“ (McEwan ebook First Love, Last Rites, 187)

Na konci této povídky autor nechává čtenáře tápat, jestli je postava daného charakteru a typu retardace hlavní hrdiny schopna převyprávět/napsat příběh v tak precizním literárním stylu s vybraným jazykem. (Mewshaw, 1975)

Povídky, první literární počín McEwana by se daly označit spíše za experiment, při kterém spisovatel hledá sám sebe. Povídky byly napsány těsně poté, kdy jejich autor dokončil kurz tvůrčího psaní na University of East Anglia. Sám McEwan o svých prvních literárních počinech řekl:

²¹ Autor zde relativizuje morálku na absurdním příkladu šikany.

„Early tales were a sort of laboratory for me, allowing me to try out different things, to discover myself as a writer.“

3.4 Shrnutí

Kniha povídek *First Love, Last Rites* patří k méně známým literárním dílům autorovy tvorby, ale stala se startovní čarou zrození jednoho z nejznámějších současných britských spisovatelů.

4 In Between the Sheets

V pořadí druhá vydaná McEwanova kniha, vyšla ve stejném roce jako *First Love, Last Rites* – tedy v roce 1978 a je to taktéž sbírka povídek. *In Between the Sheets* obsahuje 7 povídek (*Pornography, Reflection of a Kept Ape, Two Fragments, Dead As They Come, To and Fro a Psychopolis*). Sbíрка byla kritikou i veřejností přijatá stejně jako *First Love, Last Rites*.^{22 23} Další společné prvky s předchozí sbírkou najdeme ve faktu, že autor využívá své pozice, experimentuje, vede čtenáře²⁴ a nechává ho v pozici pozorovatele všech událostí a myšlenek hlavních postav. (Childs, 2005) Hlavním tématem povídek je opět sexualita, mezilidské vztahy a současný svět. Všechny povídky jsou napsány v první osobě, což samo o sobě udělalo z McEwana inovátora v tomto literárním směru. (Ryan 1999) Na rozdíl od *First Love, Last Rites* v *In Between the Sheets* jsou hlavní postavy většinou pojmenovány a jméno se v každé povídce často opakuje.

Nejlépe se podařilo shrnout McEwanovy silné a slabé stránky v této knize pravděpodobně V. S. Pritchettovi ve článku pro *New York Review of Books*:

„Ilan McEwan has been recognized as an arresting new talent in the youngest generation of English short story writers. His subject matter is often squalid and sickening; his imagination has a painful preoccupation with the adolescent secrets of sexual aberration and fantasy. But in his accomplishment as a story writer he is an immediate master of styles and structures, his writing transfigures, and he can command variety in subject and feeling. His intellectual resources enable him— and the reader—to open windows in a claustrophobia

²² Do prestižních *New York Times Books Review* napsal Julian Moynahan: „...the tales were derivative and sensationalist.“

²³ Dále například Caroline Blackwood: „McEwan showed himself to be an original writer even though the stories themselves might seem contrived.“

²⁴ Např. v povídce *Dead As They Come* autor zprvu chce, aby si čtenář myslel, že se podnikatel zamiloval do skutečné ženy a ne do umělohmotné figuríny.

which otherwise would have left us flinching and no more. Invention, irony, humor, a gift for satirical parody and curiosity give him the artist's initiative. We do recognize an underworld—for that is what it is—and it is natural that he has evoked an, albeit distant, connection with Beckett and Kafka. His limitation is that his range of felt experience is confined to his love of his disgusts.” (Pritchett, 1980)

Samotný název knihy může být interpretován dvěma způsoby. Buď jako děj, které probíhá mezi partnery, či lidmi, kteří jsou vůči sobě v sexuálním vztahu nebo se slovo „sheet“ dá vyložit jako papír – pro čtenáře to tedy znamená očekávání, co mezi stranami knihy najde. Obě interpretace můžou být v případě *In Between the Sheets* správné.²⁵ (The Diva, 2003)

Hilský o obou povídkových sbírkách napsal, že v případě McEwanových povídek se jedná o zvláštní lyrickou křehkost spojenou s tabuizovanými motivy, sevřenost jazyka a stylová virtuozita. Jazyk je maximálně ekonomický, místy až strohý a pojí se se snahou umocňovat tabuizované erotické scény. (Hilský, 1995)

Nejmladší britští prozaici vnesli do literatury 20. a 21. století nová témata a umělecké postupy²⁶ – ty se nejvíce přibližovaly severoamerickým prózám. Kromě McEwana vyniká v této době i jeho vrstevník a spisovatel, ke kterému bývá McEwan přirovnávan Martin Amis. Oba autory spojují tabuizovaná témata a způsob, jakým se snaží je čtenářům podat. V McEwanových sbírkách povídek jsou navíc vidět politické změny, které proběhly v osmdesátých letech dvacátého století a snaha o komplexní popis společnosti. (Brown, 1994)

²⁵ Do češtiny je sbírka přeložena jako *Psychopolis a jiné povídky*

²⁶ Jedním z nich bylo samotné psaní v první osobě - vytvoření intimity mezi postavami a čtenářem. (Ryan 1999)

4.1 Dead As They Come

4.1.1 Agalmatofilie

- Úchylka, kdy člověka vzrušují figuríny, panenky nebo sochy.

4.1.2 Vražda

- Úmyslné usmrcení.

4.1.3 Incestové tabu

- Zákaz sexuálních vztahů mezi pokrevně příbuznými, který se vyskytuje téměř u všech kultur. (Weiss, 2005)

4.1.4 Obsah

V pořadí 4. povídka v knize *In Between the Sheets* je plná černého humoru, satiry a perverze. McEwan se v ní dále také vrací k tématu psychických poruch a postavení ženy ve společnosti²⁷ - v 80. letech bylo vnímáno poněkud jinak, než je dnes. Ženy teprve začínaly mít „rovnocenné“ postavení ve společnosti a vymaňovaly se z dominantnosti mužů.²⁸

Hlavní postavou je jeden z nejbohatších lidí v Londýně – muž, sebestředný, sebevědomí, zvyklý koupit si cokoli. Autor čtenáři představí muže v době, kdy už je delší čas zamilován do ženy. Tu vidá ve výloze obchodního domu s oblečením. Pro člověka, který knihu čte, se žena stává v tomto okamžiku prodavačkou, či ženou, která v obchodě pracuje. Postupně se ale dozvídá, že žena není vlastně živá a je to pouze figurína ve výkladní skříni. Muž ji sám pojmenuje Helen²⁹ a dojde k rozhodnutí, že ji chce vlastnit.

Wherever my Helen stood I could pick her out at a glance. They were mere dummies (oh my love) beneath contempt. Life was

²⁷ Otázka vlastnictví ženy mužem – za peníze jde koupit cokoli – v případě umělohmotné figuríny dovezeno až do absurdity (Childs, 2005)

²⁸ Velkým převratem v postavení žen v britské společnosti bylo získání volebního práva v roce 1928. Ještě na začátku 19. Století byly ženy ve Velké Británii diskriminovány mnoha zákony.

²⁹ Odkaz na krásu Heleny Trojské (Roger, 1996)

generated in her by the sheer charge of her beauty. The delicate mold of her eyebrow, the perfect line of her nose, the smile, the eyes half closed with boredom or pleasure. (McEwan, p133, 1978)

Ačkoliv je muž sebevědomý, nejprve mu koupě Helen nahání hrůzu a neodvažuje se k tomu. V práci se nemůže soustředit, je podrážděný. Bojí se, že prodavačky odhalí jeho touhu Helen vlastnit. Obava, že by Helen mohla z výlohy zmizet, nebo že by ji mohl vlastnit někdo jiný je ale silnější. Nakonec se tedy k činu odhodlá a figurínu zakoupí s výmluvou, že chce koupit šaty, které má oblečené své manželce a nechce, aby se zmačkaly, než jí je předá.

Helen je pro něj prototypem ideální ženy. Sebestředný muž, který se rád poslouchá, považuje tichou figurínu za nejlepší ženu svého života. Předchozí manželky nebyly nadšeny posloucháním jeho monologů a Helen odpovídá na vše mlčením.

My ideal conversation is one which allows both participants to develop their thoughts to their fullest extent, uninhibitedly, without endlessly defining and refining premises and defending conclusions. Without ever reaching conclusions. With Helen I could converse ideally, I could talk to her. She sat quite still, her eyes fixed at a point several inches in front of her plate, and listened. (McEwan p123, 1978)

Muž má pocit, že ji může sdělit všechno, což u předchozích partnerek nemohl.³⁰ Čas, který následuje poté, co si Helen přiveze domu, se nese ve znamení úspěchu. Muži se daří v zaměstnání, vydělá množství peněz a je královnou povýšen do rytířského sta-

³⁰ Zde se také čtenář dozvídá, že muž je pravděpodobně poznamenaný událostmi, jejichž byl svědkem jako malý – viděl umírat svého otce, potýkal se s matkou mající problém s vlastní sexualitou a první sexuální styk, který zažil se svojí sestřenicí. Zde McEwan opět použil velmi okrajově téma tabuizovaného incestu.

vu. Po špatném rozhodnutí a následnému prodělání půl milionu liber, jako kdyby muž počítal s tím, že se mu zhroutí i osobní život. Helenino mlčení se v jeho očích promění ve zlověstné ticho a její jednání, které dříve obdivoval, se změní v aroganci a odmítání. Muž jí za to opovrhne a začíná věřit tomu, že ho Helen podvádí s jeho řidičem, který bydlí v bytu nad garáží. Touto myšlenkou se stane posedlý. Přestane s figurínou spát v jednom loži a kvůli tomu, že ho Helen nepřemlouvá, aby se k ní do ložnice vrátil, začíná muž bláznit. Náhodné zazvonění řidiče Briana v neobvyklou hodinu jeho vymyšlenou nevěru potvrdí. Přemýšlí, jestli nemá řidiče vyhodit, ale zároveň, se obává, že by s Brianem odešla i Helen. Během tří týdnů muž chřadne a pozoruje na sobě rychlé stárnutí. Dojde k závěru, že už má v životě jen dvě přání – znásilnit a zničit Helen.

...I conceived in that frenzied instant two savage and related desires. To rape and destroy her. (McEwan p135, 1978)

Posilní se alkoholem a poté Helen řekne, že ví o nevěře a že ho jejich vztah ničí. Následně Helen „znásilní“, přitom jí k obličejí přiloží polštář a začne ji dusit. V okamžiku, kdy muž vyvrcholí, Helen vykřikne – což muž bere jako výkřik slasti – a zemře. Muž si nejprve oddychne, ale když si uvědomí následky svého činu, pravděpodobně se zblázní úplně.

...oh my precious... I danced, I sang, I laughed... I wept long into the night. (McEwan p136, 1978)

McEwan přesvědčí čtenáře, že mužovy činy k Helen jsou neškodné, protože je to jen plastová figurína. Ovšem hlavní postava bere Helen jako živou bytost a všechno co napáchá, dělá dle své představy živé bytosti. Toto jednání poukazuje na mužovo destruktivní chování a násilnické sklony, které byly možná ovlivněny zážitky z dětství. (Roger, 1996)

Téma vraždy se v knihách McEwana objevuje poměrně často. McEwan poukazuje na fakt, že vraždu může spáchat kdokoliv – bohatý podnikatel, který je povýšen do ry-

tířského stavu – jako v povídce *Dead As They Come*, nebo člověk, který má skryté psychopatické sklony v novele *The Comfort of Strangers* nebo dva, pro společnost relativně úspěšní nejlepší kamarádi v novele *Amsterdam*. Na první pohled čtenář nepozná z počátečního vykreslení postav, jaké ve skutečnosti jsou. McEwan zdařile manipuluje se čtenářem a nechává ho v napětí až do poslední věty každé povídky.

4.2 Pornography

4.2.1 Nevěra

- milostný poměr s partnerem mimo manželství nebo mimo jiný vztah, s nímž se pojí slib věrnosti (Říčan, 1995)

4.2.2 Kastrace

- vykleštění, chirurgické odstranění pohlavních žláz

4.2.3 Kapavka

- Sexuálně přenosná nemoc, kterou způsobuje gremnegativní bakterie. Kapavka se projevuje formou hnisavého zánětu sliznic vylučovacích a pohlavních orgánů. Ve výjimečných případech může zasáhnout také hltan nebo spojivky v očích.

4.2.4 Pornografie

- necudné, oplzlé, jednostranné užití motivů sexu a pohlaví (Hort, 2000)

4.2.5 Obsah

Pornography otevírá celou knihu *In Between the Sheets*.³¹ Titulní postavou je O'Byrne. Poměrně neúspěšný muž ve středních letech, pracující v obchodě s erotickou tematikou, který vlastní jeho starší bratr Harold. Od první stránky je znát, že vztahy mezi bratry nejsou idylické. O'Byrne svého bratra nemá moc v lásce, ale jelikož ho zaměstnává, je bohatší a úspěšnější a proto mlčí. Čtenář O'Byrneho pocity poznává hlavně

³¹ Poprvé byla publikována v únoru roku 1972 v *The New Review*. Množství čtenářů po jejím přečtení zrušilo své předplatné (Byrnes 2002)

díky pasážím, kde přemýšlí. Další fakt, který se čtenář dozvídá hned na začátku, že O'Byrne trpí kvůli nespoutanému sexuálnímu životu kapavkou.³²

"I had an appointment, didn't I," he said quietly. "I got the clap." Harold was pleased. He reached up and punched O'Byrne's shoulder playfully. "Serves you," he said and cackled theatrically. (McEwan p 12, 1978)

Harold se na svého bratra dívá z patra a má upřímnou radost, když se mu nedaří. Věta „Serves you“ dokazuje, že Harold dává své pocity, které k O'Byrnemu chová, najevo nahlas. O'Byrne se z kapavky léčí, ale nemoc mu nezabrání, aby nepokračoval v sexuální životě. Svůj profesní neúspěch nahrazuje alespoň tím, že se stýká se dvěma ženama najednou – s Pauline a s Lucy. Jeho vztah k nim je přesným odrazem vztahu mezi ním a jeho bratrem. O 10 let starší Lucy, která pracuje jako hlavní sestra na nemocničním oddělení, se staví vůči O'Byrnemu do dominantního postavení (stejně jako Harold). Pauline je mladší než O'Byrne a je řadovou sestrou na dětském oddělení. O'Byrne se k ní chová arogantně, zraňuje ji a ponižuje. Podle toho, se kterou ženou se setká, si vybírá své postavení – buď dominantní anebo submisivní.³³

McEwan se na konci 70. let nebojí bořit zažité mýty. V *Pornography* například umístí sklad vydavatelství Florence, které importuje erotické časopisy z USA do Velké Británie, do kostela. Pro většinu věřících je spojení pornoprůmyslu a víry nepředstavitelné.

The House of Florence warehouse was a disused church in a narrow terraced street on the Brixton side of Norbury. (McEwan p23, 1978)

V *Psychopolis* čtenář najde i odkaz na Spojené státy americké, ze kterých autoři (jako McEwan) v 70. letech čerpali inspiraci. Harold se rozhodne brát do obchodu jen ame-

³² Pohlavní nemoci se také v knihách McEwana objevují vícekrát – např. syfilis v knize *Amsterdam*

³³ O'Byrne uvedl s Lucy a Pauline do praxe roli „master and slave“. (Byrnes 2002)

rické erotické časopisy, protože jsou dle jeho slov lepší a budou se víc prodávat. Navíc, na rozdíl od časopisů z britských vydavatelství, vydělá padesát procent z ceny. Haroldův americký sen o rychlém nabytí peněz. Ovšem přehlíží fakt, že nejlépe se prodávají nejlevnější britské časopisy.

Harold came and crouched by O'Byrne's chair and spoke as one who explains copulation to an infant. "And what do I make? Forty per cent of 75p. Thirty p. Thirty fucking p. On House of Florence I'll make fifty percent of £4.50. And that" he rested his hand briefly on O'Byrne's knee "is what I call business."
(McEwan p23, 1978)

O'Byrneho americký sen spočívá ve vztahu Lucy a Pauline. Na nějaký čas se s nimi nestýká a pak zavolá Lucy a domluví si s ní schůzku. Lucy O'Byrneho opije. Ten jí vyzná lásku a čeká, že to Lucy ocení. Lucy ho odvede do ložnice, kde ho přiváže k posteli a dá zprávu Pauline. Dvě ženy, které O'Byrne podváděl, na sebe přišly a domluvily se, že převezmou situaci do svých rukou³⁴ a samy ho za jeho chování potrestají. Jako dvě nemocniční sestry, kterým jsou blízké operace a nemocniční prostředí se rozhodnou pro kastraci. Nejen jako pomstu za nevěru, ale i za roznášení kapavky, kterou jsou pravděpodobně kvůli O'Byrnemu nakažené. Zvrácenost celé situace vygraduje, když se přivázaný O'Byrne, který čeká na kastraci od svých dvou partnerek, vzruší. Ke schůzce si vybral Lucy, je tedy dobrovolně v pozici otroka.

Through his fear O'Byrne felt excitement once more, horrified excitement. They arranged the table close to the bed. Lucy bent low over his erection. "Oh dear... oh dear," she murmured.
(McEwan p40, 1978)

³⁴ Podobnost se ženami bojujícími za svá práva - sufražetkami

O'Byrne si ale neuvědomuje, že už to není on, kdo má celou situaci pod kontrolou, ale že ji převzaly Pauline a Lucy. (Child 2005) Ironie celé povídky spočívá v tom, že všechny postavy jsou dospělé, rovnoprávné a za svoje činy a jednání stejně odpovědné a stejně vinné. Ač jsou tedy v očích čtenáře Lucy a Pauline oběti O'Byrna a to, co jim provedl, mu chtějí vrátit, stávají se stejně vinnými jako on.

4.3 In Between the Sheets

4.3.1 Lidská práva

- soubor všech základních potřeb lidí, bez nichž by nežili život v důstojnosti (Weiss, 2005)

4.3.2 Homosexualita

- sexuální chování charakterizované pohlavní náklonností ke stejnému pohlaví (Hort, 200)

4.3.3 Obsah

Třetí povídka nese stejný název jako celá sbírka. Hlavní postavou je spisovatel Stephen Cooke. Rozvedený muž, který se snaží udržovat vztah se svým dítětem i přesto, že je svěřeno do péče matky. Oním dítětem je Miranda. V zapadlé kavárně, kde obsluhuje dítě, mladší než je jeho čtrnáctiletá dcera, se schází se svojí bývalou ženou. Ta je zvyklá na okázalejší podniky a nejprve je jeho kvalitou pohoršena, ale následně vstoupí.³⁵ Žena je symbolem materiálnosti doby. I přesto, že se nacházíme ve druhém tisíciletí, neustále dochází k lidskému vykořisťování. Jedním typem vykořisťování je práce malých dětí. I přesto, že se o tom ví a je snaha proti tomu bojovat, v některých částech světa je to neustále běžné. Společnost bojující za lidská práva proto ani tak neví, zda zakoupený výrobek, který pochází ze země kde je vykořisťování dětí běžné, není vyroben právě dítětem.

³⁵ Ironický podtext je v tom, že se nepozastaví nad faktem, že v kavárně pracuje malé dítě, ale nad kvalitou kavárny a jejím interiérem.

Stephen se s ní domluví na narozeninové schůzce s Mirandou. Chce jí donést dárky a hlavně ji vidět. Nechce, aby byl vztah mezi ním a dcerou postaven na materiálním základu, ale hlavně touží po tom, aby ho dcera měla ráda jako otce.

Two months ago she had sent him a letter. "Dear Daddy, are you looking after yourself? Can I have twenty five pounds please to buy a record player? With all my love, Miranda. (McEwan p143, 1978)

K narozeninám jí nakoupí mnoho dárků, nakonec je ale nechá doma a s sebou na návštěvu do svého bývalého domu, vezme jen poukaz na koupi zboží v hodnotě 30 liber.

Čtenář nachází Mirandu v posteli s přítelkyní Charmian. Ta ji jako narozeninový dárek pohlavně uspokojuje. Na zavolání matky vychází z pokoje do haly za otcem. Představí mu Charmain. Skrz Stephanovy oči se čtenář dozvídá, že Charmain je liliputka.

This doll like figurine who stood no more than 3 foot 6 at his daughter's side, whose wooden, oversized face smiled steadily back at him. (McEwan p153, 1978)

Stephen není z velikosti a vzezření Charmain nadšený a pokládá si otázku, zda je pro jeho dceru dostatečně dobrá. Přesto, že ji nezná, ji odsoudí kvůli vzhledu a vzrůstu. McEwan odkazuje na povrchnost dnešní doby. Na to, že společnost odsuzuje lidi a věci na základě jejich vzezření, obalu. I přesto, že se mu Charmain nelíbí, souhlasí s tím, že si ji Miranda může vzít na víkend k němu domu. Je ochoten podstoupit cokoli pro víkend ve společnosti dcery.

Během noci, kdy je Miranda a Charmain u něj, slyší, jak jeho dcera prožívá orgasmus. On sám má z ženského orgasmu hrůzu. Nikdy se mu nepodařilo uspokojit svoji bývalou ženu a bere to jako důvod jejich rozvodu. Slastný výkřik jeho dcery ho přiměje ji jít

zkontrolovat. Nahý vejde do pokoje, kde jeho dcera spí. Zavede choulící se dceru k sobě do postele. Nejprve to pro čtenáře vypadá, že se schyluje k incestu. Otec ale v dceři pozná nevyspělé dítě, kterým ve skutečnosti je. Miranda ulehne do jeho postele a svěřuje se mu, že má v noci někdy strach. Strach ji opustí teprve díky dárkům, které měla původně dostat k narozeninám a pocit, že je v posteli svého otce v bezpečí. Otcí Mirada při spánku připomíná pláň zářivě bílého sněhu. Pro něj symboliku něčeho, co je čisté a již od útlého věku se neodvažuje nic tak čistého narušit³⁶. Jeden z důvodů, proč povídka neskončí incestem³⁷, otec pozná ve své dceři malé a nevyzrálé dítě.

Hrdina je povoláním spisovatel. Je tedy zvyklý skrze své knihy a postavy nahlížet do myslí a životů literárních postav. Proto ho nepřekvapuje pocit voyeurismu, který se dostaví poté, co uslyší křik své dcery při orgasmu. (Ryan, 1999)

4.4 Shrnutí

McEwan při vzniku prvních dvou povídkových knih *First Love, Last Rites* a *In Between the Sheets* využíval hlavně experimentu. Svým způsobem zkoušel, co všechno čtenáři vydrží číst. Přineslo mu to slávu a úspěch. Ačkoliv se dnes o nejstarších knihách McEwana tolik nemluví a nečtou se v takové míře jako jeho romány, byly to právě tyto povídky, díky kterým se stal známým a uznávaným autorem, jak ho znají čtenáři současnosti.

³⁶ McEwan to do povídky vložil díky vzpomínce, kdy, když byl malý se bál v kročit do hlubokého sněhu, aby ho neporušil

³⁷ Náznak sexuální perverze a zneužívání

5 Amsterdam

Amsterdam je McEwanův v pořadí sedmý román. Byl vydán v roce 1998 a v témže roce vyhrál prestižní cenu Booker Prize³⁸. McEwan byl na tuto cenu nominován již s knihami *Black Dogs*, 1992 a *The Comfort of Strangers*, 1981 (Lyll, 1998). Toto dílo může být připodobňováno k McEwanovým předchozím románům. *The Cement Garden* nebo k již zmiňovanému titulu *The Comfort of Strangers* i v míře, s jakou autor šokuje čtenáře, se jim *Amsterdam* přibližuje. Hlavní rozdíl se ale nachází v tom, že ve většině předchozích knih je hybatelem děje jakási katastrofa – v *Amsterdamu* je katastrofa znázorněna v samotných vlastnostech hlavních hrdinů. Dalším rozdílem je i způsob vyprávění děje, ten totiž není vyprávěn v první osobě – je zvolena osoba třetí kvůli faktu, že osudy postav jsou vyprávěny zvláště v samostatných oddílech (Pritchard, 1998).

V popisu samotného žánru se recenzenti rozcházejí. Někteří kritici *Amsterdam* popisují jako humornou satiru, jiní se kloní k thrilleru³⁹. Za jedno jsou recenzenti opět ve faktu, že je román napsán s rozmyslem a každé slovo je voleno velmi pečlivě. Střízlivý a místy až chladný styl psaní nechává čtenáři prostor udělat si vlastní názor na každou postavu a vybral si, jak je posoudit.

Rozsahem spíše novelu připomínající *Amsterdam* se, jak je u McEwana zvykem, opět zabývá tabuizovanými tématy – ať společenského charakteru nebo s otázkou osobní morálky. Hlavní téma románu je myšlenka eutanazie, k čemuž se sám autor v rozhovoru pro *The Paris Review* vyjádřil takto:

„It grew out of a long-running joke I had with my old friend and hiking companion, Ray Dolan. We speculated lightheartedly

³⁸ Výhra Booker Prize za knihu *Amsterdam* byla velkým překvapením a nedočkala se kladné odezvy, hlavně kvůli faktu, že kniha byla přijata rozpačitě - kritiky i čtenáři. Knihu ve své recenzi zkritizoval například Sam Jordison z deníku *The Guardian*. <<http://www.theguardian.com/books/2011/dec/06/booker-club-amsterdam-ian-mcewan>>

³⁹ Podle McEwana má kniha nepředvídatelný a vtipný děj. Tuto knihu považuje za odrazový můstek, díky němuž mohl následně napsat román *Pokání*.

on an agreement we might have: if one of us began to go under with something like Alzheimer's, rather than let his friend succumb to a humiliating decline, the other would take him off to Amsterdam and have him legally put down. So whenever one of us forgot a vital piece of hiking equipment, or turned up at the airport on the wrong day—you know the sort of thing that starts happening in your midforties—the other would say, Well, it's Amsterdam for you!., (Begley, The Paris Review)

Amsterdam začíná na pohřbu, kde se setkávají dva staří známí zemřelé Molly – skladatel Clive a novinář Vernon. Oba bývalí milenci Molly. Na pohřbu se objeví i další milenec zesnulé- Julian Garmony – zastávající ve vládě post ministra zahraničí. Toto setkání dá do pohybu věci a mezilidské vztahy, které byly dávno zapomenuty či opomíjeny. Kniha je založena na dějové lince Clive a Vernon, ve které se všechny ostatní příběhy a dějové linie protínají.

Steve Ferguson ve své recenzi v roce 2013 zmiňuje, že každý oddíl věnovaný jednotlivému hrdinovi je psán jiným stylem. Vernonovy kapitoly jsou psané výstižně a jasně jako novinový článek, Clivovy jsou zaměřeny na detail, podobně jako klasická hudba a Julianovy kapitoly přirovnal kritik k pozadí orchestru nebo výzkumu, který je potřebný pro napsání novinového článku (Ferguson, 2013)

5.1.1 Eutanazie a asistovaná sebevražda

- Smrt z milosrdenství
- Usmrcení nevyléčitelně nemocné a trpící osoby na její žádost za pomoci lékařů

V *Amsterdamu* je několik dějových linií, všechny však dohromady spojuje smrt, která jakoby podkreslovala příběh, odehrávající se v knize. Celý děj začíná na pohřbu Molly Lane, kde se setkávají dva staří přátelé a zároveň dva bývalí milenci Molly, Vernon Haliday a Clive Linley. Autor nechává hned zpočátku čtenáře využívat fantasmii a nikde nepíše, na co Molly umřela, dává pouze indicie, které mohou vést k myšlence, že ze-

mřela, díky svému sexuálnímu životu, na syfilis.⁴⁰ Na pohřbu se objevují i další dvě postavy, které hráli určitou roli v Mollyině životě. Její manžel George a její bývalý milenec zastávající roli ministra zahraničí Julian Garmony. Po pohřbu uzavřou Clive a Vernon dohodu, že kdyby byli podobně nemocní nebo nemohoucí jako Molly, jeden druhému zařídí eutanazii.

Just supposing I did get ill in a major way, like Molly, and I started to go downhill and make terrible mistakes you know, errors of judgment, not knowing the names of things or who I was, that kind of thing. I'd like to know there was someone who'd help me to finish it... I mean, help me to die. Especially if I got to the point where I couldn't make the decision for myself, or act on it. (McEwan p48-49, 1999)

Tématiku smrti můžeme nadále spatřit v kariéře a manželství ministra Garmonyho. Například kvůli fotografiím, na kterých je vyfocený v dámských šatech nebo kvůli jeho nemanželskému poměru s Molly. Pokud by fotografie byly zveřejněny, byl by Garmony pravděpodobně donucen rezignovat na svoji funkci - to by znamenalo obraznou smrt v jeho politické kariéře.

Jiný typ smrti autor popsal v kariéře Cliva a Vernona. Clive, vyhořelý skladatel, který nemůže dopsat symfonii objednanou na oslavu nového milénia, a Vernon, novinář snažící se za každou cenu udržet noviny, ve kterých pracuje, nad hladinou.

Symbolická smrt provází i incidenty odehrávající se v životech hlavních postav – např. když Clive na svém výletě do oblasti Lake District⁴¹, kam přijel hledat nápady pro svou práci, narazí na útočníka, který se nejspíš snaží znásilnit ženu.

⁴⁰ Syfilis – nemoc je považována za tabuizované téma. Příčina Mollyiny smrti může být pro účastníky pohřbu, známé a přátele tedy skryta úmyslně, aby Molly neodsuzovali.

⁴¹ Nápad na zápletku téma knihy dostal McEwan právě při túře v Lake District, proto se toto místo objevuje v ději

Všechny tyto narážky na smrt vyústí ve dvojitou vraždu, fingovanou jako dvojitá sebevražda v Amsterdamském hotelu.

"The press have got it wrong. We all have. It wasn't a double suicide at all. They poisoned each other. They had each other destroyed with God knows what. It was mutual murder."(McEwan p177, 1999)

Autor zde naráží na to, že nejen v Nizozemí⁴², kde je eutanazie povolena již od 70. let 20. století, může být tento akt lehce zneužit. Ač ve svém románu opomíná, že v Nizozemí existují striktně daná pravidla, za kterých může být eutanazie provedena. V knize na to poukazuje poměrně zvláštním, netradičním způsobem – právě fingovanou dvojitou vraždou. Spisovatel posílá své postavy do Amsterdamu z jednoho prostého důvodu – ve Velké Británii, kde postavy žijí, je eutanazie i asistovaná sebevražda zakázaná.

5.1.2 Transvestitismus

- Sexuální úchylka projevující se touhou žít nebo oblékat se podle opačného pohlaví (Klimeš, 2005)

McEwan si do svých knih vybírá téma transvestitismu velmi často.⁴³ V některých případech ho používá jako prostředek, kterým vyjadřuje hledání osobní identity postavy⁴⁴, v Amsterdamu je však využit jako nadsázka a ukázka toho, že v dnešní době je velmi

⁴² Oficiální zdroje (Holland's Euthanasia Law) popisující eutanazii v Nizozemí říkají: Žádost o eutanazii musí být svobodným rozhodnutím pacienta, musí být volbou trvalou, dobře uváženou a chtěnou. Osobám od 12 do 16 let je eutanazie povolena, pouze pokud rodič nebo pěstoun souhlasí. (Eutanazie u osob pod 12 let je v podstatě ilegální) Osoby od 16 do 18 let jsou povinny o eutanazii říct rodičům, nepotřebují však jejich souhlas. Eutanazie je povolena pouze pokud doktor shledá, že osoba žádající o její provedení má trvalé a neucházející bolesti a to ať fyzického či psychického charakteru. Právo nezakazuje provádět eutanazii osobě, která nemá nizozemské občanství.
<<http://www.patientsrightscouncil.org/site/hollands-euthanasia-law/>>

⁴³ Téma transvestitismu nalezneme například v *The Cement Garden*, v povídkových knihách *First Love*, *Last Rites* a *In Between the Sheets*

⁴⁴ Postava Toma v *The Cement Garden*, převléká se za dívku a hledá své vlastní já

malý, až neznatelný rozdíl mezi soukromou a profesní sférou života⁴⁵. Molly se podaří přemluvit milence, Juliana Garmonyho, aby se převlékl do ženských šatů a nechal se v nich vyfotit. Garmony ovšem nedomyslí, k čemu může dojít, pokud by došlo ke zveřejnění těchto fotografií.⁴⁶ V tomto případě se poukazuje na úskalí, která mohou vzniknout v současné společnosti při převlečení za druhé pohlaví. V dnešní době, by měl být člověk svobodný ve svých činech i ve svých názorech, stále se však objevuje (a to zejména v konzervativnějších státech) určité odsouzení člověka za to, že se svobodně projevuje. Kdyby se fotky, na nichž je Julian převlečený za ženu, dostaly na veřejnost, o což se snaží novinář Vernon, byl by z toho společenský skandál. Když se muž převlékne do ženských šatů a z recese si nechá udělat make-up, lidé mají tendenci odsoudit ho rychleji a snadněji, než ženu, která by se převlékla do mužských šatů. Hrozící skandál nakonec odvrátí Garmonyho manželka, která se postaví k dané situaci tak, že sama jednu z fotek zveřejní a vyjádří se k ní:

She pulled the photographs clear and held up the first for all to see. ... The camera wobbled as it zoomed in, and there was shouting and pushing behind the line. Mrs. Garmony waited for the clamour to subside. When it had, she said calmly that she knew that a newspaper with a political agenda of its own intended to publish this photograph and others tomorrow in the expectation of driving her husband from office. She had only this to say: the newspaper would not succeed, because love was a greater force than spite. (McEwan p124, 1999)

– toto vyjádření je pro společnost mnohem snesitelnější, než kdyby byla fotka zveřejněna v bulvárním plátku, dokonce to ukazuje Garmonyho v naprosto jiném světle než jako transvestitu. Ukazuje ho jako člověka, který se nebere tak vážně a je schopen udě-

⁴⁵ Toto téma je typické pro postmoderní román, dokazuje to teorie Hilského v knize *Současný britský román*.

⁴⁶ Michlová ve své diplomové práci na téma *Ian McEwan's status as Postmodernist* zmiňuje, že tato část románu.

lat si legraci sám ze sebe tím, že se převlékne do ženských šatů. Čtenář se při čtení dozvídá, že to Julianova manželka udělala čistě z vlastního zájmu, a tak i tato postava, která se zdála být kladná, je v knize popsána stejně morálně zkažená jako postavy ostatní.

5.1.3 Morální dilema

V *Amsterdamu* je popsáno poměrně velké množství morálních dilemat – například v Lake District, kde Clive naráží na násilníka bojujícího se ženou, kterou Clive potkal během túry. Clive přemýšlí, zda má napadené ženě pomoci či nikoliv. Je možné, že by se mohl dostat do situace, kdy ho násilník zabije, stejně tak jako se do této situace může dostat napadená žena.

The man had hold of her wrist and was trying to drag her round the tarn toward the shelter of the sheer rock face directly below Clive. She was scrabbling on the ground with her free hand, possibly looking for a stone to use as a weapon, but that only made it easier for him to jerk her along. (McEwan p88, 1999)

Clive se nakonec rozhodne, že ženě nepomůže. Dává přednost rozpracování části symfonie k novému miléniu, kterou vymyslel během túry a při sledování násilného aktu.

On level ground he hurried back along the way he had come and then dropped down along the western side of the ridge in a long arc of detour. Twenty minutes later he found a flat-topped rock to use as a table. (McEwan p88, 1999)

Nápad ho ale opouští a Clive, rozlícený z toho, že byl vyrušen ze skladatelské nálady, na celý incident zapomíná, a ani po návratu do hotelu nekontaktuje policii. S tím, co viděl, se svěří pouze Vernonovi – kterého tak postaví před další morální dilema. Vernon v televizi shlédne výzvu, že je hledán násilník, který v oblasti Lake District napadá lidi a krade, a že každá informace o tomto násilníkovi ho může pomoci

dopadnout. Nejprve chce, aby Clive šel na policii dobrovolně a sám, ale když vidí jeho neochotu a také možnost jak mu ublížit, Cliva policii udá⁴⁷.

"Mr. Linley?" "Yes." "Police. C. I. D. Standing outside your front door. Appreciate a word." "Oh. Look, can you come back in half an hour?" " 'Fraid not. Got a few questions for you. Might have to ask you to attend a couple of identity parades in Manchester. Help us nail a suspect. (Mcewan p144, 1999)

Další věc, týkající se morálky, kterou Clive poruší, je když v Amsterdamu uvede symfonii oslavující nové milénium. Místo aby symfonii vymyslel, neprávem použije Beethovenovu Ódu na radost. Způsobí tím nejen společenský skandál, ale pohřbí i svoji kariéru skladatele.

Apparently there's a tune at the end, shameless copy of Beethoven's Ode to Joy, give or take a note or two." (McEwan p176, 1999)

5.2 Shrnutí

Amsterdam můžeme považovat za přelom v práci Iana McEwana. Tímto dílem se autor distancoval od předchozích knih s šokující tematikou a začal se více soustředit vykreslování charakteru postav jako takových, což využil v knihách vydaných po roce 2000.⁴⁸

⁴⁷ McEwan se vlastně v celé knize kritizuje britskou vyšší vrstvu – v díle je zastupuje politik, skladatel, novinář, policisté, hudební kritici atd.

⁴⁸ *The Atonement, Saturday...*

6 Závěr

Záměrem této bakalářské práce bylo vyhledat a interpretovat tabuizovaná témata v knihách Iana McEwana. Pro rozbor jsem zvolila knihy povídek *First Love, Last Rites*, *In Between the Sheets* a *Amsterdam*.

Pro McEwanovu prózu je typická autorova snaha pohrávat si se čtenářem a zároveň ho šokovat. Ať už jde o obě povídkové sbírky, které se zabývají dospíváním a sexualitou, nebo o román *Amsterdam* popisující úskalí eutanazie, všechny McEwanovy knihy mají společný prvek. McEwan poukazuje na tabuizovaná společenská témata.

Experimentální sbírky povídek *First Love, Last Rites* a *In Between the Sheets*, první knihy, které McEwan vydal, obsahují pravděpodobně nejvíce společenských a morálních tabu z celé McEwanovy další tvorby. Dalo by se říct, že autor zkoušel, co všechno čtenář vydrží. Šokoval britskou literární veřejnost, do té doby zvyklou na konzervativní literaturu. McEwan začal psát podle severoamerického literárního modelu, ač se před ním v britské literatuře objevují i jiní autoři (J. Fowles, W. Golding, A. Burgess), kteří se snaží zpracovat tabuizovaná témata, McEwanův syrový, chladný a precizní styl psaní ho od nich okamžitě odlišil. I když se autor svými povídkami snažil hlavně prorazit mezi ostatní literáty, nebyla to jen témata, která si pro psaní vybral, ale hlavně způsob, jakým je čtenářům podal. McEwan čtenáře vede, nechává ho nahlížet do myslí svých postav a staví ho do pozice voyeurů. Sbírkou pohoršily veřejnost a zároveň autora proslavily nejen ve Velké Británii.

Povídky z obou knih vznikaly ve stejné době, ale způsob jejich rozdělení do sbírek *First Love, Last Rites* a *In Between the Sheets* je pravděpodobně promyšlený. V první sbírce jsou povídky morbidnějšího charakteru, postavy jsou psychicky labilnější a všechny anonymní. Anonymita postav poukazuje na fakt, že psychickou úchylkou může trpět jakýkoliv člověk, jakéhokoliv postavení. V *In Between the Sheets* mají postavy již jména a povídky jsou méně šokující, ač stále čtenáře morálně pohoršují. V obou sbírkách autor však dovádí situace a charaktery postav do krajních situací – místy ironicky, místy opravdově. Tabuizovaná témata se zdají být pečlivě vybraná, v 70. letech byli incest, znásilnění a např. pedofilie ve společnosti přehlíženy, proto ji tolik šokovaly.

Amsterdam vyšel s dvacetiletým odstupem od *In Between the Sheets* a *First Love, Last Rites*. Je již znát, že se McEwan literárně posunul. Novela není pro čtenáře tak drsným čtením, naopak autor se více zaměřuje na charaktery postav a jejich psychologický rozbor. Zároveň však nevynechává možnost skrze knihu vyvolat diskuzi ve společnosti a čtenářům předložit problémy současného světa. Od 70. let se společenská tabu změnila – incest nebo pedofilie jsou již témata, která se ve společnosti řeší a jsou ošetřena zákony. Na přelomu 21. století se jedním z největších tabu staly eutanazie neboli asistovaná sebevražda a transvestitismus. Obojí zůstává určitým tabu pro společnost i nadále - veřejnost se stále připravuje na jejich akceptování.

Amsterdam vyniká mezi ostatními McEwanovými knihami i tím, jak byl čtenáři a kritikou přijat a také tím, jak autor uspořádal strukturu řazení jednotlivých částí a kapitoly novely. Více, než na společenská tabu se v *Amsterdamu* zaměřil na tabu morální. Poukazuje na dnešní nezáměr lidí, problematiku autorských práv a individualismus. Současně může být kniha považována i za jeho jedinou satirickou knihu. McEwan zesměšňuje státní a politické představitele i tzv. pseudocelebrity. Autorův pohled na hlavní postavy zůstává stejný – není důležité, jaké zaměstnání postava vykonává ani jaké postavení má ve společnosti – každý člověk je ve své podstatě naprosto identický. Karikaturou nemorálního hrdiny-vědce se později stává hlavní postava románu *Solar*.

McEwanovy knihy byly jedním z faktorů, které donutili společnost se tématy zabývat a řešit je. Dalším oddílem jsou morální tabu. Pro věřící čtenáře jsou McEwanovy postavy symbolem hříšníků. Každá se proviní porušením alespoň jednoho z deseti přikázání. Zároveň se postavy dopouštějí jednoho ze sedmi smrtelných hříchů – většinou smilstva, hněvu či obžerství u románu *Solar*.

Všechny tři knihy se od zbylé McEwanovy tvorby určitým způsobem odlišují a v mnohých směrech vynikají. Povídkové sbírky nejsou pro dnešního čtenáře v porovnání s ostatními knihami tak atraktivní, ale stále zůstávají unikátní. *Amsterdam*, kritikou odsouzený, je milníkem autorovy tvorby, která vynikla na přelomu 20. a 21. století. Proto právě tyto tři knihy mohou být důvodem, proč se McEwan stal spisovatelem známým pro miliony čtenářů po celém světě.

7 Bibliografie

7.1 Primární literatura

MCEWAN, Ian. *First Love, Last Rites*. London: Cape, 1975. ISBN 0224010956

MCEWAN, Ian. *In Between the Sheets*. London: Cape, 1978. ISBN 0224015567

MCEWAN, Ian. *Amsterdam*. London: Vintage Books, 1999. ISBN 987-0-099-27277-9

7.2 Sekundární literatura

BYRNES, Christina. *The Work of Ian McEwan: A Psychodynamic Approach*. Nottingham: Paupers' Press, 2002

CHILDS, Peter. *The Fiction of Ian McEwan: Readers' Guides to Essential Criticism*. Palgrave Macmillan, 2005. ISBN 1403919097

HILSKÝ, Martin. *Současný britský román*. Praha: H&H ve spolupráci s FF UK, 1992. ISBN 80-85467-00-3

HORT, Vladimír. *Dětská a adolescentní psychiatrie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 492 s. ISBN 80-717-8472-9

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 7. vyd., V SPN vyd. 2., rozš. a dopl. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2005, 829 s. ISBN 80-723-5272-5

MICHLOVÁ, Markéta. *Ian McEwan's Status as a Postmodernist*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita, katedra anglického jazyka. Vedoucí práce Mgr. Lucie Podroužková, Ph.D.

RICHARD, Brown a MASSA, Ann. *Forked Tongues?: Comparing Twentieth-Century British and American Literature: Postmodern Americas in the Fiction of Angela Carter, Martin Amis and Ian McEwan*. Harlow: Longman, 1994, s. 2

ROGER, Angela. 'Ian McEwan's Portrayal of Woman'. *Forum for Modern Language Studies*, 1996, pp 12-13

RYAN Kiernan. Sex, Violence and Complicity: Martin Amis and Ian McEwan in Mengham Rod. *An introduction to Contemporary Fiction*. Cambridge: Polity, 1999

ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Dětská klinická psychologie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995, 398 s. ISBN 80-716-9168-2

WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005.

7.3 Internetové zdroje

BEGLEY, Adam. Ian McEwan: The Art of Fiction No.173. [online]. [cit. 2014-02-19]. Dostupné z: <http://www.theparisreview.org/interviews/393/the-art-of-fiction-no-173-ian-mcewan>

THE DIVA. McEwan's In Between the Sheets: Short, but strong, stories. [online]. 2003 [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://blogcritics.org/mcewans-in-between-the-sheets-short/>

FERGUSON, Steve. Amsterdam by Ian McEwan: A Book Review. [online]. 2013 [cit. 2014-02-19]. Dostupné z: <http://www.sourgrapeswinery.com/books/2013/5/24/amsterdam-by-ian-mcewan-a-book-review.html>

Ianmcewan.com [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://ianmcewan.com/>

LYALL, Sarah. 'Amsterdam' by Ian McEwan Wins Booker Prize. [online]. 1998 [cit. 2014-02-19]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/library/books/102898booker-mcewan.html>

MEWSHAW, MICHAEL. 'First Love, Last Rites'. [online]. 1975 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/1975/09/28/books/mcewan-first.html?_r=2&

PRITCHARD, William H. Publish and Perish: In Ian McEwan's new novel, some compromising photographs lead two old friends to unlikely fates. [online]. 1998 [cit. 2014-02-19]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/books/98/12/27/reviews/981227.27pritcht.html>

PRITCHETT, V.S. Shredded Novels. [online]. 1980 [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.nybooks.com/articles/archives/1980/jan/24/shredded-novels/>

ROBINSON, DAVID. Interview: Ian McEwan, author. [online]. 2012 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/1975/09/28/books/mcewan-first.html?_r=2&

ianmcewan.com [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://ianmcewan.com/>